

KODEKS O SKUPLJANJU VREtenACA

Uvod

Kako bi došlo do konsensusa između potrebe za skupljanjem jedinki vretenaca iz prirode i potrebe za zaštitom vrsta i staništa, potrebno je definirati posebnu politiku njihovog skupljanja. Postoji sukob između potrebe da faunisti, edukatori i znanstvenici sačuvaju određene jedinke kako bi ih pregledali u svjetlu budućih spoznaja i generalnog negodovanja zaštitara prirode i drugih, zbog ubijanja bilo kojeg živućeg organizma, bilo zbog etičkih razloga ili percepcije da se time ugrožava opstanak lokalnih populacija.

Ovaj dokument je proizašao iz suradnje Hrvatskog odonatološkog društva i Svjetske odonatološke organizacije (WDA), za njegovo donošenje se odlučilo na sastanku Upravnog odbora WDA 22. srpnja 2001., gosp. David Fitch je pomogao sa savjetima tijekom njegovog kreiranja, a Hrvatsko odonatološko društvo ga je odlučilo usvojiti na osnivačkoj skupštini 3. siječnja 2006.

Kodeks

Stavke Kodeksa su slijed primjene četiri glavna principa. Potpisivanje i pridržavanje Kodeksa je uvjet za članstvo u Hrvatskom odonatološkom društvu – *“Platycnemis”*. U Kodeksu riječ “vretence” se odnosi na pripadnika reda Odonata, riječ “uzorkovati” se odnosi na ubijanje i eventualno konzerviranje jedinke, riječ “skupljač” se odnosi na osobu koja uzorkuje vretenca. Kodeks je podložan reviziji na zahtjev skupštine Hrvatskog odonatološkog društva – *“Platycnemis”*

Princip 1. Poštivanje života: u obliku vrsta, zajednica i staništa.

1.1. Niti jedno vretence, u bilo kojem stadiju, se ne smije uzorkovati, osim ako to nije nužno zbog edukativnih, faunističkih ili znanstvenih razloga. Aktivnosti člana ne smiju dovesti do degradacije ili destrukcije staništa, što je ozbiljnija prijetnja kontinuitetu populacija vretenaca.

1.2 Živa vretenca se mogu držati u zatočeništvu samo zbog edukativnih, faunističkih ili znanstvenih razloga, i to samo u uvjetima u kojima nisu izloženi stresu koji se može izbjeći i ne dulje nego je to potrebno.

1.3 Vretenca, živa ili uzorkovana, se ne smiju uzorkovati s namjerom da se prodaju.

1.4 S obzirom da je za neka znanstvena istraživanja potrebno uzorkovati veći broj jedinki, bitno je ne uzorkovati više jedinki nego što je potrebno. Skupljač treba realno ocijeniti, prema literaturnim podacima ili savjetovanjem, broj jedinki potrebnih za istraživanje i ne uzorkovati više od realne potrebe.

1.5 Stanište u kojem se uzorkuje treba narušiti što je manje moguće.

1.6 Jedinke jedne vrste se ne smiju skupljati u velikom broju s istog lokaliteta u jednoj sezoni.

1.7 Uzorkovanje u svrhu utvrđivanja abundancije je apsolutno neprihvatljivo, te se preporuča upotreba drugih metoda censusa (transekt, metoda probnih ploha , CMR).

Princip 2. Poštivanje postojećih zakona i pravila o uzorkovanju.

2.1 Prije uzorkovanja ili slanja uzorkovanog materijala, potrebno je proučiti i poštovati sve zakone i propise zemalja u kojima se uzorkuje ili u koje i iz kojih se šalju vretenca. Takvi propisi uključuju dozvole: za ulaz u zemlju, za skupljanje određenih vrsta, za skupljanje biološkog materijala bilo koje vrste i dozvole za izvoz ili čuvanje skupljenog materijala.

2.2 U slučaju skupljanja u zakonom zaštićenom području, popis vrsta koje su skupljene treba dostaviti upravljačkom tijelu zakonom zaštićenog područja bez obzira o tome da li je upravljačko tijelo to zahtjevalo.

Princip 3. Poštivanje potrebe za znanstvenim uzorkovanjem.

3.1 U određenim slučajevima vretenca se trebaju uzorkovati i konzervirati zbog produblivanja znanja u odonatologiji, kreiranja fundamentalnih zbirki, zbirki relevantnih za određeno područje, edukaciju ili utvrđivanje vrste. Osnovna taksonomska znanja nastaju isključivo na uzorkovanom i pravilno konzerviranom materijalu, stoga je svako uzorkovano vretenca apsolutno nužno pravilno konzervirati i označiti, te njihovo postojanje na opravdani zahtjev dati na uvid znanstvenoj zajednici. Ukoliko je moguće, treba ih pohraniti u muzej ili u privatnu radnu zbirku, o čijem postojanju treba obavjestiti odonatologe koji pokazuju interes za nju.

Princip 4. Pokazati i očekivati toleranciju različitih stavova o uzorkovanju vretenaca.

4.1 Ako član Hrvatskog odonatološkog društva – “*Platycnemis*”, koji poštuje Kodeks o skupljanju vretenaca, dobije upit ili primjedbu od bilo koga na mjestu uzorkovanja, član je dužan odgovoriti objašnjenjem potrebe uzorkovanja vretenaca i citiranjem autoriteta koje legitimizira uzorkovanje.

4.2 Članovi Hrvatskog odonatološkog društva – “*Platycnemis*” dužni su djelovati sukladno s ovim Kodeksom i vodstvu udruge obznaniti svaki oblik njegovog kršenja. Hrvatsko odonatološko društvo - “*Platycnemis*” podržava uzorkovanje vretenaca zbog produblivanja znanja u odonatologiji znanstvenim istraživanjem. Društvo ne podržava uzorkovanje koje nije u skladu s ovim Kodeksom, te ponašanje i djelovanje kojim se želi spriječiti ili onemogućiti člana društva da uzorkuje sukladno s ovim Kodeksom.

Ovaj Kodeks je ratificirala Osnivačka skupština Hrvatskog odonatološkog društva – “*Platycnemis*” 3. siječnja 2006. Poznavanje i pridržavanje Kodeksa je uvjet za članstvo u društvu.